

Στοιχεία για δύο εκδηλώσεις του Εθνικού Διχασμού στο Άργος: το «ανάθεμα» και η εξορία του Δ. Βαρδουνιώτη

Βασίλης Κ. Δωροβίνης

Δικηγόρος - Πολιτικός Επιστήμονας - Ιστορικός

Ελάχιστα είναι τα τεκμήρια για τις εκφάνσεις και εκδηλώσεις του Εθνικού Διχασμού στο Άργος κατά την περίοδο 1915 - 1918. Από το 1913 και μέχρι την αρχή της δεκαετίας του 1920 δεν εκδίδονται, πλέον, τοπικές εφημερίδες στην πόλη, λανθάνουν τοπικές αφηγήσεις με πληρότητα, ενώ ελάχιστες είναι οι προφορικές καταθέσεις που έχουμε εντοπίσει.

Η εισήγηση αναφέρεται σε δύο γεγονότα - ψήγματα εκδηλώσεων του Εθνικού Διχασμού στο Άργος. Από το ένα μέρος στην οργανωμένη «πορεία» των μαθητών του Γυμνασίου Άργους υπό τον Γυμνασιάρχη τους για το «ανάθεμα» κατά του Βενιζέλου, το οποίο οργανώθηκε με πρωτοβουλία του τότε Μητροπολίτη Αργολίδας και αντιβενιζελικών της πόλης και από το άλλο μέρος, στην εξορία, μαζί με άλλους Αργείους, του δικηγόρου και επιφανούς ιστορικού του νεότερου Άργους, Δημ. Βαρδουνιώτη, προφανώς καθ' υπόδειξη φιλοβενιζελικών.

Πρόκειται για δείγματα εμπάθειας, μισαλλοδοξίας και φανατισμού, που κατά τη γνώμη μου πρέπει να ενταχθούν σε σταθερότερο κοινωνικό υπόβαθρο, το οποίο δεν έχει εκλείψει μέχρι σήμερα.

Πρόκειται για τον φατριασμό και τις φατρίες, κοινωνικές σταθερές στη χώρα μας που, ειδικότερα στο Άργος, εκδηλώνονται χαρακτηριστικά και με την αποδοκιμασία του Βενιζέλου τον Μάρτιο του 1912, αλλά και του Π. Τσαλδάρη, το 1936. Ανάλογες εκδηλώσεις σημειώνονται κατά τον πρόσφατο Εμφύλιο, ενώ η σύγκρουση γύρω από τη διατήρηση των Στρατώνων Καποδίστρια, από το 1977, αναδεικνύει και πάλι μορφές μισαλλοδοξίας εκ μέρους των «κατεδαφιστών» τους. Πάντως δεν λείπουν και τα «φωτεινά διαλείμματα», όπως κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 1944 - Ιανουαρίου 1945, με την απελευθέρωση και τη συναινετική διοίκηση της πόλης από την Αριστερά.¹

Το «ανάθεμα» στο Άργος

Φαίνεται ότι η πρακτική του αναθέματος για απόρριψη και καταδίκη κάποιου από μου ή ατόμων ή συμβόλων είναι παλιά και απαντάται και σε άλλες κοινωνίες και λαούς, αν κρίνουμε από το συμβάν στη Μέκκα της Σαουδικής Αραβίας κατά το περσινό εκεί προσκύνημα και την ποδοπάτηση και θανάτωση 2.100 ατόμων που όδευαν προς το τελετουργικό «ανάθεμα» και τη ρίψη λίθων στη θέση, όπου «οι στύλοι του Σατανά».

Το «ανάθεμα» πυρήνα της οργάνωσής του είχε στην Αθήνα, με κύριο άξονα τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Θεόκλητο και τους φιλοβασιλικούς κύκλους της πρωτεύουσας. Αφορμή είχε τον αποκλεισμό του Πειραιά το 1916 από τις δυνάμεις της Αντάντ,

1 Για την πολιτισμική και κοινωνική σύγκρουση γύρω από τους Στρατώνες Καποδίστρια βλέπε δύο μελέτες μου «Στρατώνες Καποδίστρια στο Άργος: ιστορία και πολιτισμική μάχη», στο περιοδικό *Αρχιτεκτονικά Θέματα*, τεύχος 13, 1979 και «Μια εύγλωττη σύγκρουση: Στρατώνες Καποδίστρια στο Άργος, κράτος, δήμος, κόμματα, φορείς και πολίτες» στον συλλογικό τόμο *Το οικολογικό κίνημα στη Εβλήδα*, εκδόσεις Μετά τη βροχή, (1987). Οι μελέτες κυκλοφόρησαν πρόσφατα στο διαδίκτυο, στον ιστότοπο της Αργολικής Αρχαικής Βιβλιοθήκης Ιστορίας και Πολιτισμού. Για τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1944 βλέπε σχετικό άρθρο μου στα *Ενθέματα της Αυγής*, 14 Δεκεμβρίου 2014, σ. 42-43.

την επέμβαση γαλλικού στρατού στην Αθήνα τον Νοέμβριο και τον βομβαρδισμό του κέντρου της. Τούτο εξαγρίωσε τους αντιβενιζελικούς, με αποτέλεσμα να οργανωθεί κύμα τρομοκρατίας κατά των βενιζελικών (επιβεβαιώθηκαν 35 φόντοι, 922 παράνομες φυλακίσεις, 503 περιπτώσεις λεηλασίας και 31 αναστολές κυκλοφορίας εφημερίδων).

Την 12 Δεκεμβρίου 1916 οργανώνεται ογκώδης αντιβενιζελική πορεία. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος μαζί με διαδηλωτές κατευθύνονται στο Πεδίον του Άρεως και αναθεματίζουν τον αποκαλούμενο από τους αντιβενιζελικούς «σατανά» Βενιζέλο, ρίχνοντας πέτρες στο σημείο όπου σήμερα βρίσκεται το άγαλμα της Αθηνάς και επαναλαμβάνοντας την κατάρα κατά του Βενιζέλου, όπως την διατύπωσε ο Αρχιεπίσκοπος. Από τις φωτογραφίες της εποχής αναδημοσιεύουμε ορισμένες πολύ χαρακτηριστικές, μαζί με μια γελοιογραφία και τους εξίσου χαρακτηριστικούς τίτλους αντιβενιζελικών εφημερίδων.

Για το ανάθεμα στο Άργος υπάρχουν δύο κατά πολύ μεταγενέστερες αναφορές, του Τάκη Μαύρου και του Ι. Ε. Ζεγκίνη (το 1977 και το 1996 αντίστοιχα).² Ημερομηνία αναφέρει μόνον ο Ζεγκίνης, την 12^η Δεκεμβρίου 1916, σημειώνοντας ότι η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, υπό την προεδρία του Θεοκλήτου, οργάνωσε το «ανάθεμα» για όλη τη χώρα (εννοείται την «Παλαιά Ελλάδα»). Έτσι, με άμαξα έφθασε στο Άργος ο τότε Μητροπολίτης Αργολίδας Αθανάσιος (σύμφωνα και με τη μαρτυρία του Τ. Μαύρου) και η ρίψη λίθων έγινε στο τότε ακάλυπτο δημοτικό οικόπεδο, όπου, στη δεκαετία του 1950, ανεγέρθηκε το κτίριο του Ο.Τ.Ε. Ο Τ. Μαύρος αναφέρει ότι ο Μητροπολίτης είχε αναθέσει ειδικότερα την οργάνωση του αναθέματος στον Παπαμπόμπο, ο οποίος όμως, ευσχήμως αποσύρθηκε και την οργάνωση ανέλαβε ο ιερέας Δημ. Γεωργόπουλος. Κατά τον Ζεγκίνη, όμως, ο Μητροπολίτης συνοδευόταν από τον ιερέα Αρβανίτη (γνωστό για τον αντιβενιζελισμό του) και φθάνοντας στο τόπο του αναθέματος δήλωσε: «*Ο Εφιάλτης επρόδωσεν την πατρίδα του. Ο Ιούδας επρόδωσεν τον Θεόν του. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος επρόδωσεν και την πατρίδα του και τον Θεόν του. Ανάθεμα!*».

Οι παριστάμενοι φωνάζοντας καθένας «Ανάθεμα!» έριχναν τις πέτρες. Ο Τ. Μαύρος αναφέρει και ότι τραγουδούσαν ένα εξάστιχο κατά του Βενιζέλου και της «Τριανδρίας» της Θεσσαλονίκης. Επίσης αναφέρει ότι αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στην «τελετή» ορισμένοι γνωστοί Αργείοι, όπως ο μετέπειτα βιομήχανος Θ. Κατούλας, ο Θ. Νανόπουλος, ο Δ. Κόλιας, ο Αν. Παναρίτης, ο Π. Βλασταράς, ο μετέπειτα βιομήχανος Ανδρ. Ρόκας, ο Β. Μαρούσης, ο Γιάγκος Μακρής από την Πυργέλα και άλλοι. Ορισμένοι από αυτούς κακοποιήθηκαν.

Ο Γυμνασιάρχης Παπαδιαμαντόπουλος πήρε την πρωτοβουλία και οδήγησε συντεταγμένα τους μαθητές του Γυμνασίου στον τόπο του «αναθέματος», για να συμμετάσχουν στην «τελετή». Δύο όμως από τους μαθητές της τελευταίας τάξης του Γυμνασίου, οι Κώστας Κεραμίδας και Στέφανος Μακρής, βγήκαν από τη σειρά και αρνήθηκαν να ρίξουν πέτρα. Τότε ο Γυμνασιάρχης τους χαστούκισε δημόσια για παραδειγματισμό. Το γεγονός αυτό διασώθηκε προφορικά από τους ίδιους και από άλλους Αργείους, το κατέγραψε δε ο Τ. Μαύρος. Ο Κ. Κεραμίδας σταδιοδρόμησε ως γιατρός - χειρουργός

2 Άρθρο του Μαύρου, Τ. με το ψευδώνυμο «Ο Γείτων», στην εφημερίδα *Αναγέννηση*, της 17/12/1977 - αναδημοσίευση από την εφημερίδα *Αργολικά*, της 5/11/2011 - και αναφορά του Ζεγκίνη, Ι. στην 3^η έκδοση του, *Το Άργος δια μέσων των αιώνων*, σ. 403-404.

ιδρύοντας την πρώτη ιδιωτική χειρουργική κλινική στο Άργος, ενώ ο Στ. Μακρής ως δικηγόρος, διετέλεσε και Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Ναυπλίου.

Σημειώνουμε ότι ανάλογη μεταχείριση υπέστησαν και άλλοι μαθητές, σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, που αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στις «τελετές» του «αναθέματος», όπως ο Κων. Βουδούρης, τελειόφοιτος και αυτός στο Γυμνάσιο Φιλιατρών Ηλείας.

Η εξορία του Δημ. Βαρδουνιώτη

Ο Δημήτριος Κ. Βαρδουνιώτης υπήρξε επιφανής ιστορικός, ιδίως του νεότερου Άργους, αλλά και διακεκριμένος δικηγόρος, ο πρώτος Έφορος του Μουσείου Άργους, δημοτικός σύμβουλος κατά την ανορθωτική δημαρχία του γιατρού Σπήλιου Καλμούχου και, όπως αποδεικνύεται από την αλληλογραφία προς αυτόν επιφανών ανθρώπων του πνευματικού κόσμου των Αθηνών, που πρόσφατα έφερε σε φως η Σ. Πατούρα, αναγνωρισμένος από αυτούς για την προσωπικότητα και την αξία του. Γεννήθηκε στο Άργος το 1847 και πέθανε στην ίδια πόλη το 1924. Πολύ λίγοι συμπατριώτες του τον συνόδευσαν στην κηδεία του, και το έργο, όπως και το όνομά του, ξεχάστηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1980, οπότε ο γράφων τα ανέσυρε από τη λήθη.³ Μετά τον θάνατό του η οικογένειά του πούλησε τη μεγάλη βιβλιοθήκη και την αλληλογραφία του. Ελάχιστα προσωπικά τεκμήριά του διασώθηκαν στα χέρια απογόνων του, από όπου και κατάφερα να αναπαράγω φωτογραφίες και ένα χειρόγραφό του. Αλλά και αυτά τα ελάχιστα τεκμήριά του χάθηκαν από τους μετέπειτα απογόνους του.

Ορισμένα άλλα τεκμήρια εντόπισα στο αρχείο Τσακόπουλου και τα ενσωμάτωσα στο αρχείο Βαρδουνιώτη, που έχω καταρτίσει, με συλλογή πάρα πολλών άρθρων του για την τοπική ιστορία, που θέλω να ελπίζω ότι, μαζί με την προς αυτόν αλληλογραφία, θα βρουν κάποτε το δρόμο της δημοσίευσής τους.

Από όλο το υλικό αυτό νομίζω ότι καταγράφεται, με αδρές γραμμές, η προσωπικότητα Βαρδουνιώτη: άνθρωπος ακέραιος, βαθυστόχαστος, άκρως μελετηρός και εργατικός (βρήκα ότι είχε σφραγίδα, με τη λατινική λέξη «LABOREMUS» (=να εργαζόμαστε), με την οποία σφράγιζε τα γραπτά του. Διασταυρώνοντας συχνά ιστορικές αναφορές του, δεν έχω εντοπίσει ανακρίβειες ή παρερμηνείες.

Η όλη του πορεία ως πολίτη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με σημερινούς όρους κατ' ουσία προοδευτική, ανεξάρτητα από την κατ' ιδίαν στάση του απέναντι σε κόμματα

3 Ξεκίνησα από το απόσπασμα άρθρου του στο *Αργολικόν Ημερολόγιον* του 1910 (ανατυπώθηκε το 2015) για τους Στρατώνες Καποδίστρια και την ιστορικότητά τους, για να συγκροτήσω σταδιακά αρχείο με έργα του, βιογραφικά του, για τη δράση του, με αναφορές άλλων σε αυτόν. Για πρώτη φορά το 1979, με δύο άρθρα μου στην τοπική *Αναγέννηση*, 6 και 25/10/1979, έδωσα στοιχεία για το έργο και τη ζωή του, ενώ τον Φεβρουάριο 1980, στο εντευκτήριο του Πολιτιστικού Ομίλου Άργους, έκαμα εισήγηση γι' αυτόν (με μαγνητοφωνημένη μαρτυρία του Σπ. Παναγιωτόπουλου). Τον Μάιο του ίδιου έτους διάβασα σχετική ανακοίνωση στο Β' Διεθνές Συνέδριο Πελοποννησιακών Σπουδών, στην Πάτρα. Τέλος, στις 31/3/1984 η Αργολική Οικολογική Εταιρεία με ομιλητή τον γράφοντα, οργάνωσε στην αίθουσα του «Ανααού», στο Άργος, φιλολογικό μνημόσυνο για τον Βαρδουνιώτη, με την συμπλήρωση 60 χρόνων από τον θάνατό του. Στην εκδήλωση ήταν απόν όλο το Διοικητικό Συμβούλιο του «Ανααού», πλην ενός μέλους, του μακαρίτη Μίμη Σταθόπουλου. Έκτοτε με πλήθος άρθρων μου στον τοπικό Τύπο, φρόντισα να μην χαθεί ο Βαρδουνιώτης από την τοπική μνήμη, βεβαίως από όσους την συντηρούν. Σημειώνω ότι το κείμενό του για την Πλατεία Συντάγματος στο Ναύπλιο το αναδημοσίευσα, με εκτενή εισαγωγή μου, στο ναυπλιώτικο περιοδικό: *Απόπειρα Λόγου και Τέχνης*, τεύχος 3, Άνοιξη 1992.

και κομματικές αντιπαράθεσεις. Πορεία προοδευτική στην κοίτη της πάλαι ποτέ αστικής προοδευτικότητας, μιας αστικής αντίληψης που ποτέ δεν ολοκληρώθηκε στη χώρα μας, απ' όπου και η νεκρανάσταση ενός λαϊκισμού της εποχής του παλαιοκομματισμού του τέλους του 19^{ου} αιώνα. Με βάση αυτή την εκδοχή, νομίζω ότι είναι δυνατό να εξηγηθεί η αποχώρησή του από τον σύλλογο «Δαναός» και τη θέση του ως αντιπροέδρου του, αλλά και η ίδρυση του συλλόγου «Ίνακος», με την ομώνυμη εφημερίδα που κυκλοφόρησε.

Για το θέμα που μας ενδιαφέρει σήμερα θεωρώ ότι χρήσιμο είναι να γίνουν ορισμένες διευκρινήσεις. Δεδομένου ότι, όπως είπαμε, παύει η κυκλοφορία τοπικών εφημερίδων του Άργους από το 1913, δεν μπορούμε να παρακολουθήσουμε αντιλήψεις και θέσεις του Βαρδουνιώτη στην κρίσιμη περίοδο του Εθνικού Δικασμού, ενώ λανθάνουν κατά το ίδιο διάστημα εφημερίδες του Ναυπλίου, με το μακροβιότατο «Σύνταγμα» να λείπει και αυτό στην ίδια περίοδο από κάθε βιβλιοθήκη, τοπική και κεντρική.

Είναι όμως, σημαντικό ένα από τα τελευταία δημοσιεύματα (μήπως το τελευταίο του;), ακριβώς στην εφημερίδα «Σύνταγμα» της 13^{ης} Νοεμβρίου 1912. Υπογράφει με τα πασίγνωστα αρχικά του («Δ.Κ.Β.») και τιλοφορεί το άρθρο του «Η πλατεία Συντάγματος». Αφορμή για το άρθρο είναι η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Ναυπλίου να μετονομασθεί η πλατεία Συντάγματος σε... «Πλατεία Κωνσταντίνου του Ελευθερωτού», προς τιμήν του τότε διαδόχου και μετέπειτα βασιλιά Κωνσταντίνου. Με διπλωματικότητα αναγνωρίζει ότι ο διάδοχος πρέπει να τηρηθεί στο Ναύπλιο, προτείνοντας μάλιστα και εναλλακτική λύση, την άλλοτε οδόν «Οθωνος». Όμως, τονίζει, τα ιστορικά και ένδοξα μέρη αξιώνουν μείζονα σεβασμό από τον λαό και τα ονόματά τους πρέπει να διατηρούνται ανέπαφα. Έτσι, προβαίνει σε ανασκόπηση της ιστορίας της πλατείας Συντάγματος, με ιδιαίτερη έμφαση στις επαναστάσεις του 1843 (οπότε και πήρε το όνομά της) και του 1862. Και τελειώνει το άρθρο του με τα εξής:

«Ἀφετέ την εις την νουχίαν και τας ιστορικές αναμνήσεις της, ἐξ ὧν εἶναι κατάφοτος. Συμβολίζει ὅλην την ιστορίαν του Ναυπλίου και μη την θίγετε».

Είναι πιθανό το άρθρο αυτό να συνέβαλε, τελικά, στην αποτροπή της μετονομασίας και, πάντως, η όλη επιχειρηματολογία του φανερώνει άνθρωπο αφανάπιστο, που όποια γνώμη κι αν είχε περί βασιλείας και διαδόχου, δεν έκανε καμία υποχώρηση σε καίρια θέματα.

Ο Βενιζέλος επιστρέφει στην Αθήνα στις 13 Ιουνίου 1917 και προβαίνει στη λήψη «αντιμέτρων»: κηρύσσεται έκπτωτος ο Μητροπολίτης Θεόκλητος και όσοι είχαν πρωτοστατήσει στο ανάθεμα, αίρεται η ισοβιότητα των δικαστών και η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων και ακολουθούν δεκάδες απολύσεις τους. Από το τέλος εκείνου του έτους λαμβάνεται και το μέτρο της εσωτερικής εξορίας αντιβενιζελικών «στοιχείων». Από το λογοτεχνίζον «Κριτικό σημείωμα» του Γεωργίου Λογοθέτη «Δημήτριος Βαρδουνιώτης» το οποίο προκάλεσε και σφοδρή κριτική, απάντησή του και ανταπάντησιν,⁴ πληροφορούμαστε, για πρώτη φορά, ότι ο Βαρδουνιώτης, με άλλους Αργείους, εξορίστηκε στη Μυτιλήνη, τον χειμώνα του 1918, και ότι παρέμεινε εξόριστος για πολ-

4 Φυλλάδιο που εκδόθηκε στην Αθήνα, το 1928. Η έκδοσή του προκάλεσε «Σκέψεις επί ενός κριτικού σημειώματος», με, αντί υπογραφής το λατινικό γράμμα “W”, στην εφημερίδα *Αργολική Αργολίς*, φύλλο 74, 1/4/1928. Ο Λογοθέτης απάντησε με επιστολή του στο επόμενο φύλλο στις 7/4/1928, στην οποία δόθηκε μακροσκελής απάντηση στις 15/4/1928, σ. 3, «Επί του γνωστού σημειώματος», με υπογραφή πάλι “W”.

λους μήνες.⁵

Η πληροφορία ελέγχεται, πλέον, ως μερικά ανακριβής και είναι απορίας άξιο πώς ο Λογοθέτης, μόλις τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατο του Βαρδουνιώτη, προέβη σε τέτοια ανακρίβεια. Από την προς Βαρδουνιώτη αλληλογραφία σε ταχυδρομικά δελτάρια, τα περισσότερα από τα οποία φέρουν την επιγραφή «Στρατιωτική Ταχυδρομική Υπηρεσία» και είναι υπό λογοκρισία, προφανώς διότι απευθύνονταν σε εξόριστους, παρακολουθούμε όλη την πορεία της εξορίας του Βαρδουνιώτη και είμαστε σε θέση να την ανασυστήσουμε. Έτσι, από ταχυδρομικό δελτάριο με δυσανάγνωστη υπογραφή, που φεύγει από την Αθήνα στις 11/2/1918 και το λαμβάνει ο Βαρδουνιώτης στις 21/2/1918 (όπως υποσημείωνε με συστηματικότητα στις επιστολές που λάμβανε, με την επιπλέον σημείωση, τότε ο ίδιος απάντησε...) μαθαίνουμε ότι, μαζί με αυτόν είχαν εξοριστεί στη Χίο, αρχικά (και όχι στη Μυτιλήνη, όπως γράφει ο Λογοθέτης), εκτός από τον ίδιο και οι αδελφοί Μπόμπου, ο Μπηλιάρης, ο γυμνασιάρχης Παπαδιαμαντόπουλος, ο Παπαμιχαλόπουλος και ο Σαραβάκος.

Στις 27 Φεβρουαρίου γράφει ο Βαρδουνιώτης στον Τάσο Τσακόπουλο, που βρισκόταν στις Σπέτσες, ότι βρίσκεται στη Μυτιλήνη, όπου μεταφέρθηκαν την προηγούμενη και κατοικούν στο ξενοδοχείο... «Γαλλίας» (να υποθέσουμε ιδιοκτησίας βενιζελικών;...) και ότι του είχε γράψει από την Χίο, όπου προφανώς τους είχαν αρχικά μεταφέρει. Γράφει: «*Είμαι εντελώς καηλά, ευχόμενος να είσαι και συ*» (αυτά μήπως λόγω λογοκρισίας;).

Μετά ένα μήνα, στις 27 Μαρτίου, ο Βαρδουνιώτης έχει επιστρέψει στην Αθήνα και στέλνει δελτάριο στη γυναίκα του Καλλιόπη, στο Άργος, λέγοντας ότι έλαβε μέσω του

5 Ο Αργεῖος λογιτέχνης Σπύρος Παναγιωτόπουλος δημοσίευσε το 1960, στην ετήσια έκδοση *Φιλολογική Πρωτοχρονιά*, κριτικό σημείωμα και αναμνήσεις του για τον Βαρδουνιώτη, υπό τον τίτλο «Δ. Βαρδουνιώτης, ο ιστορικός - η ζωή και το έργο του». Για την εξορία του Βαρδουνιώτη σημειώνει:

«Θανασιάζει τον Βενιζέλλου δεν ήταν ποτέ, μα και δεν τον μάχονταν, ως τη στιγμή που ήρθε σε αντίθεση με τον Κωνσταντίνο. Τότε ζήτησε μέσα του κατά τρόπον ανεξήγητο μία εριστική διάθεση, που τον άβηλε τον χαρακτήρα, την ίδια του τη Μοίρα. Παράτησε τα γραψίματα και τις μελέτες, παραμέλησε το επάγγελμά του και άρχισε να ανακατεύεται με τους φανατικούς βασιλφόφρονες, να παίρνει μέρος σε θεηβλώδεις συζητήσεις, να «βυσοδομεί» κατά τον «μισθάρνον οργάνον της Ανάτης» όπως αποκαλούσε τον ήρωα του Θερίσου. Έγινε ηγετική μορφή στους κύκλους των «επιστράτων» του Άργους - και κατά κάποιο τρόπο, όργανό τους.

«Αντί του στοίχισε την εκτόπισή του ο' ένα νησί. Έζησε εκεί πικρές μέρες και μαύρες νύκτες, ανάμεσα σε ομόφρονές του που δεν είχαν τύπο' άβηλο να τον προσφέρουν, παρά τις ατέλειωτες συζητήσεις για τη φρικτή απομόνωσή τους και τις ανές ελπίδες μιας σκληρής εκδίκης [...].»

«Μέρα με τη μέρα μαραινότανε σαν ένα δένδρι που δεν ποτίζεται, που μήτε της νυκτερινής δροσιάς την παρηγοριά δεν έχει. Καθώς του 'λειψε η καλή τροφή και η στοιχειωδέστατη περιθαψή, αρρώστησε. Πάλεψε με τον θάνατο κάμποσα μερόνικτα κ' επί τέλους σώθηκε. Μα είχε καταντήσει αγνώριστος. Η αρρώστια τον απογέρασε, τον έκανε να σταφιδιάσει. Όταν τερματίστηκε η εκτόπιση και ξαναγύρισε στο Άργος ήταν ένα κουρέλι [...].»

Όσα γράφει ο Παναγιωτόπουλος για την υγεία και με όσα συνεχίζει για την πλήρη κατάπτωση του Βαρδουνιώτη μπορούν να ελεγχθούν ως υπερβολικά, δεδομένου ότι η εκτόπισή του δεν ξεπέρασε τους δύο μήνες, διέμενε σε ξενοδοχείο και προφανώς ομιζόταν κανονικά. Αλλά προφανώς περιγράφει αξιόπιστα την ανάμειξή του στο αντιβενιζελικό «στράτοπεδο» του Άργους, αφού εκεί ζούσε τότε ο ίδιος ο Παναγιωτόπουλος. Και δεν έχουμε λόγους να αμφισβητούμε την επηροή της σύντομης εξορίας στον ψυχισμό του Βαρδουνιώτη, αλλά και οπωσδήποτε ότι συνέβη κλονισμός της σωματικής υγείας του κατ' αυτή.

Τέλος, από τις πληροφορίες που συνάγουμε μέσα από τα ταχυδρομικά δελτάρια, καταλήγουμε ότι η λήξη της εξορίας του Βαρδουνιώτη θα πρέπει να οφείλεται σε ευνοϊκή παρέμβαση παραγόντων των Αθηνών και ίσως και πνευματικών ανθρώπων, με τους οποίους διατηρούσε επαφή.

φίλου του Τάσου Στεργίου 300 δραχμές, το ρολόι του και άλλα αντικείμενα (πράγμα που δημιουργεί υπόνοιες για το εσπευσμένο της προφανούς σύλληψης και εξορίας του). Την βεβαιώνει ότι είναι καλά στην υγεία και γράφει υπαινικτικά ότι «Το ζήτημα ακόμα δεν ελύθη. Αύριον περιμένω τον φίλον κ. Τομπάζην».

Στο τέλος Μαρτίου (αλλά με ημερομηνία 15/3^{ου}) στέλνεται από τη Χίο και ταχυδρομείται από τη Μυτιλήνη δελτάριο προς τον Βαρδουνιώτη με μία υπογραφή δυσανάγνωστη και με δεύτερη του Κ. Τσίγκου. Απευθύνεται στην διεύθυνση του ξενοδοχείου «Η Γαλλία», η οποία έχει διορθωθεί με την ένδειξη «Ξενοδοχείον Όλγας, Αθήναι», όπου το παραλαμβάνει ο Βαρδουνιώτης.

Τέλος με δελτάριο και με ένδειξη διεύθυνσης του Βαρδουνιώτη το ξενοδοχείο «Θεσσαλονίκη», στην οδό Αιόλου στην Αθήνα, ο Τσακόπουλος του εκφράζει τη χαρά του, γράφοντας ότι... «*θα τραβήξω μεθύσι εις την υγείαν σου με κρασί Αιγινήτικο, 2-3 λάβρακας για μεξέ κήπ*», προσθέτοντας ότι δεν ήξερε ότι είχε ασθενήσει ούτε και γνώριζε κάτι για την νόσο του, ενώ του είχε ήδη στείλει 6-7 δελτάρια (δεν μπόρεσα να τα συμβουλευθώ, αν βέβαια τυχόν διατηρούνται). Η ημερομηνία που φέρει το δελτάριο είναι η 24^η Μαρτίου.

Στην αλληλογραφία προς Βαρδουνιώτη εντοπίζεται σύντομο γράμμα με την υπογραφή Κ. Ορλάνδος, με ημερομηνία 2/11/1920 και την προαγγελία «Ζήτω ο Βασιλεύς Κωνσταντίνος - Χριστός Ανέστη», όταν ο Βαρδουνιώτης είναι βέβαια, στο Άργος. Του στέλνονται ευχές, κυρίως «επί τη απελευθερώσει μας εκ της τυραννίας» και για την ονομαστική εορτή του και διαβιβάζονται ευχές και στους άλλους Αργείους που ήταν συνεξόριστοι στη Χίο. Η προσφώνηση γίνεται προς τον «Σεβαστό κο Δημητράκη» και το γράμμα κλείνει με το «*Σας προσκυνώ με άπειρον σεβασμόν και αγάπην*». Όλα αυτά, μετά την εκλογική ήττα του Βενιζέλου και δύο χρόνια πριν την καταστροφή του μικρασιατικού Ελληνισμού.

Από τα συναισθήματα ενός για πολύ μικρό διάστημα συνεξόριστου του Βαρδουνιώτη είναι επιτρεπτό να συμπεράνουμε κάτι ανάλογο για τον ίδιο; Νομίζω ότι θα επρόκειτο για καταχρηστική μεταφορά. Παραμένει, έτσι κι αλλιώς, μια «γκρίζα ζώνη» στη ζωή του, από το 1913 μέχρι και τον θάνατό του.

Αναβολίες...

Στις 5 Μαρτίου 1912 ο Ελ. Βενιζέλος, μετά από μια θριαμβευτική περιοδεία στην Πελοπόννησο, έφθασε για επίσκεψη στο Άργος. Ο τοπικός παλαιοκομματικός βουλευτής Γεώρ. Καρπετόπουλος (υπάρχει και δρόμος με το όνομά του στην πόλη...) οργανώνει αποδοκιμασία του με έκτροπα και τραμπουκισμούς την εποχή της ανόρθωσης του κράτους από την κυβέρνηση. Δύο μέρες πριν, το τοπικό φύλλο προαναγγέλλει κατά κάποιον τρόπο, τι πρόκειται να συμβεί, και στο αμέσως επόμενο περιγράφονται παραμορφωτικά τα γεγονότα και η ευθύνη των εκτρόπων αποδίδεται ... στον Βενιζέλο. Τριάντα έξι χρόνια αργότερα, Αθηναίος δημοσιογράφος δίνει στα «Νέα» ακριβή περιγραφή των γεγονότων, για να καταλήξει με τη σκηνή της επιβίβασης του Βενιζέλου σε αμαξοστοιχία και τον Καρπετόπουλο, «ιππαστί» στους ώμους οπαδού του να μουντζώνει τον Βενιζέλο...⁶

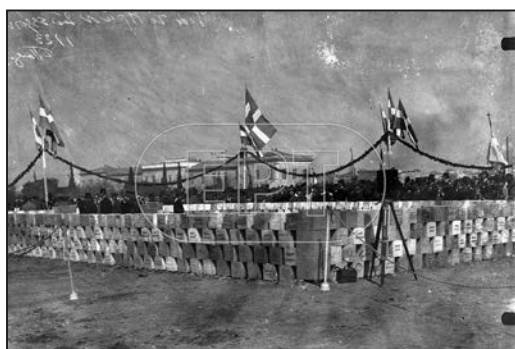
6 «Άργος» της 11/3/1912 και η περιγραφή του Ζαρίφη, Ν. στα *Νέα* της 25/8/1948 - με εισαγωγή μου. Την αναδημοσίευσα στα *Αργολικά* της 26/11/2011.

Στις 17 Ιανουαρίου 1936 ο Παναγής Τσαλδάρης, αρχηγός του Λαϊκού κόμματος και υποψήφιος βουλευτής Αργολιδοκορινθίας, επισκέπτεται το Άργος και ο μέχρι πρόσφατα κομματάρχης του στο Άργος Π. Μπόμπος, που είχε συγκρουστεί μαζί του, οργανώνει αποδοκιμασία του στην πόλη. Ακολουθούν βίαιες συγκρούσεις. Η όλη κατάσταση περιγράφεται με αντικειμενικότητα από την τοπική εφημερίδα «Λοπιάς» (19/1/1936), που κατά τα άλλα ήταν προσκείμενη στη βενιζελική παράταξη.

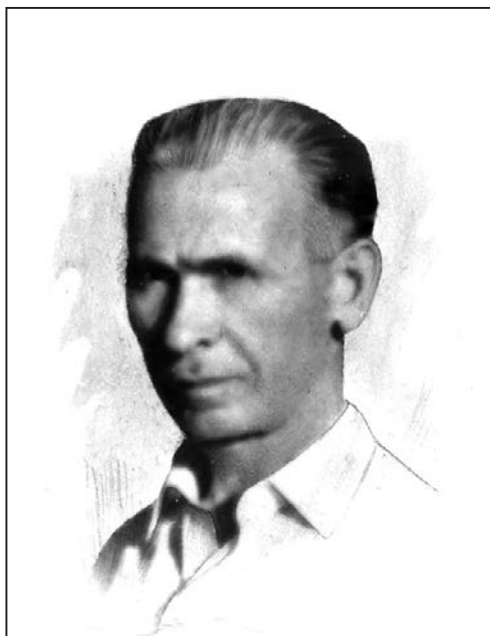
Το 1977 ο Δήμος Άργους σπεύδει να εξοφλήσει το τίμημα αγοράς του κυρίου των Στρατώνων Καποδίστρια, ώστε κατά τη σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, πρώτα να τους κατεδαφίσει και μετά να προγραμματίσει τι θα οικοδομηθεί στη θέση τους (το «σχέδιο» τότε ήταν να ανεγερθεί πολυώροφο γκαράζ με προκήπιο). Η μάχη που δόθηκε επί μία δεκαετία μεταξύ του καλλιεργημένου στρώματος της αργειακής κοινωνίας και των «κατεδαφιστών» ανέδειξε, για άλλη μια φορά, τη σημασία του φατριασμού, μικρό δείγμα του οποίου προβάλλεται στην εκδήλωση, μέσα από δεκάδες και εκατοντάδες δημοσιεύματα.

Πρόκειται, συνολικά, για κατά καιρούς εκφάνσεις και εκδηλώσεις φατριαστικού πνεύματος, που επιδεικνύουν συντεθειμένες φατρίες. Η δυναμική τους ξεφεύγει από αρχικές ιδέες και ιδεολογίες και καταλήγει σε συμπεριφορές που παρουσιάζουν εκπληκτική ομοιότητα, ομόλογη βέβαια με το πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας σε κάθε συγκεκριμένη περίοδο. Κύριο γνώρισμα φατριαστικών συμπεριφορών είναι η ακράδαντη βεβαιότητα για την ορθότητα και το «δίκιο» της φατρίας, η ύφανση εσωτερικών δεσμών με τρόπο απαράλλακτο, ώστε κάθε τυχόν «παρέκκλιση» να θεωρείται «προδοτική» - όπως συχνά προδότες θεωρούνται και οι αντίπαλοι ή εχθροί του κόμματος, του έθνους, της πόλης κλπ. Έπειτα, η αρχή «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» αποτελεί μόνιμη μεθοδολογία στην πράξη.

Νομίζω ότι η παρούσα αναφορά σε δύο εκφάνσεις του Εθνικού Διχασμού στο Άργος, το 1916-1918, επιβεβαιώνει το συμπέρασμα στο οποίο καταλήξαμε.

Φωτογραφίες από το «ανάθημα» των Αθηνών

Κώστας Κεραμίδας και Στέφανος Μακρής σε ώριμη ηλικία

http://theofobos2.blogspot.com/
ΣΥΝΑΓΟΜΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΕΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΕΠΙΣΤΗΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΛΗ
ΕΠΙΣΤΗΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΛΗ
ΕΠΙΣΤΗΛΗ	ΕΠΙΣΤΗΛΗ

ΣΥΝΑΓΟΜΑΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
 Έκτακτη Συνέλευση 4.—Τρίτη 2, 3, 4

ΑΡ. ΑΠΕΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΛΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΟΜΑΙ
 ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΛΕΠΤΑ 5

ΕΜΠΡΟΣ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Δ. ΟΙΚ. ΚΑΛΑΠΟΘΑΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Π. Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΤΟΣ 21^{ον} ΑΡΙΘΜΟΣ 7244 | ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 138 | ΓΡΑΦΕΙΑ: 10405 ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 5 | ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΡΙΤΗ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1915

100 ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ

ΤΟ ΧΡΕΣΙΜΟΝ ΑΝΑΘΕΜΑ
ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Αι «Αθήναι» χθες εξέδωκεν εις τας «Ελληνικάς» σελίδας ένα μέγα άρθρον περί μαρτυρίας του λαού εις τὸν Βενιζέλον. Καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγραψε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸν «ἄνθρωπον» τῆς πόλεως...

ΤΟ ΑΝΑΘΕΜΑ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΛΥΤΑΓΟΝ
 Ο ΚΑΗΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΠΡΟΛΗΘΗ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΚΑΤΑΠΑΛΗΓΩΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ
 Η ΠΟΛΙΣ ΑΝΑΤΑΤΕΙ

Τὸ Κρατὶ καὶ ὁ λαὸς τῆς πόλεως...

ΕΜΠΡΟΣ 13-12-16
 Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΕΙ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Ἀγίων Συνοδικῶν, ρίπτει πρῶτος ἐπὶ τοῦ σωροῦ λίθον ἀνάθεματος, λέγων

«Ἰδοὺ τὸ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, συλλαμβάνοντος ἀρχιερεῖς καὶ ἐπιβουλευομένου τὴν Βασιλείαν καὶ τὴν Πατρίδα, ἀνάθεμα ἔστω».

Τὸν Σ. Μητροπολίτην ἀκολουθοῦν οἱ λοιποὶ Συνοδικοὶ ὡς καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Στόλου, ὅστις μάλιστα ἀπήγγειλε καὶ τὸ κατηγορητήριον τῆς Τριανδρίας, θεῖον καὶ ἀνθρώπων νομ...

Το «ανάθεμα» σε αντιβενιζελικά δημοσιεύματα των Αθηνών

Ο Βαρδουνιώτης φοιτητής, σε ώριμη και προχωρημένη ηλικία

Το σπίτι του Δ. Βαρδουνιώτη στο Άργος

Από το άρθρο του Βαρδουνιώτη στο «Σύνταγμα» στις 13/11/1912

Ταχυδρομικό δελτάριο από τον Βαρδουνιώτη 27/2/1918

Ημερολόγιον μου το 1870
 Απρίλιος 2-3 4-5 6-7 8-9 10-11 12-13 14-15 16-17 18-19 20-21 22-23 24-25 26-27 28-29 30-31
 Μαΐος 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Ιουνίος 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Ιουλίου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Αυγούστου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Σεπτεμβρίου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Οκτωβρίου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Νοεμβρίου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31
 Δεκεμβρίου 1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 11-12 13-14 15-16 17-18 19-20 21-22 23-24 25-26 27-28 29-30 31-31

Ταχυδρομικό δελτάριο προς τον Βαρδουνιώτη

[illegible]

Ταχυδρομικό δελτάριο από τον Βαρδουνιώτη 27/3/1918

[illegible]

Ταχυδρομικό δελτάριο προς τον Βαρδουνιώτη 30/3/1918

[illegible]

Ταχυδρομικό δελτάριο προς τον Βαρδουνιώτη 11/2/1918

Αργειταράδων Ξεπεσμοί (και η

Αναμνησκούμε σήμερα τις αναμνήσεις του δημοσιογράφου Ν. Ζαρίφη, στα "Νέα" της "25-8-1948" (αρχείο Τ. Τσακόπουλου), ο οποίος συνόδευσε τον πρωθυπουργό της νίκης και της ανόρθωσης Ελ. Βενιζέλο στο Άργος, την 11 Μαρτίου 1912. Το τι είχε συμβεί τότε, όσο έχουμε αποδείξεις στον τοπικό τύπο των ετών εκείνων, το γνωρίζουμε από τη μονομερή και εμπειρική κατά το Βενιζέλο αφήγηση του Αν. Τημελίου, στη μοναδική τοπική εφημερίδα που εκδιδόταν (με διακοπές) τότε στο Άργος, το "Άργος" (με αυθαίρετο υπότιτλο "όργανον των συμφερόντων του αργεακού λαού"). Ολόκληρο το φύλλο αρ.162 της 11-3-1912 (παλαιό ημερολόγιο) αφιερώθηκε στα έκτροπα του Άργους, υπό τον ερξάτις τίτλο "Τις πταίες; (ο μπαμπας) Ανάργυρος θέλω να αυτοθυσωθεί στη θέση του Χ. Τρακοπίτη...)" και τους λίγες αμέτρητες θωρήσεις του...Βενιζέλο υπαίτιο των εκτροπών! Γνωστή κουτοπονηρία των πώσης φώσεως αργειταράδων, που την ζούμε, απαράλλαχτη, μέχρι τις μέρες μας.

Αν ανατρέξουμε στο αμέσως προηγούμενο φύλλο του "Άργους" (3-3-1912) εντοπίζουμε, όμως, ένα διόλου αθώο δημοσίευμα, που αν συνδυαστεί με δ-

σα γράφθηκαν μετά μία εβδομάδα, μας δίνει λαβή για καλύτερη ερμηνεία. Οργανωτής και επικεφαλής των εκτροπών της 11 Μαρτίου (νέο ημερολόγιο) ήταν ο τοπικός πολιτευτής Γεώργ. Καρπετόπουλος, που διόλου συμπτωματικά οργάνωσε και την προσωπική "θριαμβευτική" άφιξη του στο Άργος, ερχόμενος με τρένο από την Κόρινθο, όπου προφανώς έμεινε, λίγες μόλις μέρες πριν. Ο Καρπετόπουλος ανήκε στο αντιβενιζελικό μέτωπο (θυμίζω: ένα μόλις χρόνο μετά την παλλαϊκή νίκη του Ελ. Βενιζέλου στις εκλογές και τον σχηματισμό ανορθωτικής κυβέρνησης, αλλά και μετά τον νικηφόρο πρώτο βολκανικό πόλεμο, σε τελείως άλλο λοιπόν, κλίμα από εκείνο του Εθνικού Διαμαρτυρίου). Στο μέτωπο αυτό συμμετείχε αναφανδόν και ο Τημελής με την εφημερίδα του.

Ας έρθουμε, όμως, στο άρθρο του Ζαρίφη. Γράφεται με ομορφιά ψήφισμα του...Δήμου Άργους, με εμπνευστική τον τότε πρόεδρο του Δ.Σ. Σμυρνιωτήκη, προς την χήρα του Βενιζέλου Έλενα (ζούσε ακόμα), 36 ολόκληρα χρόνια μετά τα γεγονότα και με την ευκαιρία της μετονομασίας της εμπορικής οδού Ερμού σε Ελ. Βενιζέλου στο Άργος (ταυτόχρονα, μετονομάστηκε και η Αγαμέμνονος σε Γιάν. Τσαλδάρη). Γιατί σκόπευαν το 1948 να επανορθώσουν, και να αποδοκιμάσουν επίσημα τους τραμπουκισμούς του 1912 και του 1936

κατά του Π. Τσαλδάρη; Αν υπάρχουν Πρακτικά Δήμ. Συμβουλίου του 1948, ίσως κάτι βρωθεί σε αυτά. Το πιθανότερο είναι ότι οι επικεφαλής του Δήμου κάτι περίμεναν από την ισχυρή, τότε κυβέρνηση Φιλελευθέρων του Θεμ. Σοφούλη...

Από το ίδιο το κείμενο του Ζαρίφη παίρνουμε μία αντικειμενική εικόνα της επίσκεψης Βενιζέλου και των εκτροπών (μόνο στο Άργος, από όλες τις άλλες πόλεις όπου πέρασε και μίλησε ο Βενιζέλος, σημειώθηκαν τραμπουκισμοί), και συγκρατούμε τα εξής τρία σημεία, που δεν μαρτυρούνται από άλλη πηγή. Το πρώτο, ότι ο ίδιος ο Βενιζέλος εξουλογομήθηκε δημόσια επί στο Άργος είχε καταφέρει ο πατέρας του, συμμετοχές σε κρητική εξέγερση του 19ου αιώνα κι ότι ο ίδιος για το λόγο αυτό αισθάνεται ιδιαίτερο σύνδεσμο για την πόλη. Επίσης, ότι ο ίδιος ο "λαοφίλης" Καρπετόπουλος ανέβηκε καβάλα στον άμο βοσκό και μόνιτωσε τον Βενιζέλο με χέρια και με πόδια. Και ότι τέλος, με τους γύρω του δημοσιογράφους, προφανώς κάθε τοποθέτησης, να έχουν αpanακτηθεί, ο Βενιζέλος παρατήρησε: "Δεν είναι Αργείοι αυτοί. Είναι οι τελευταίοι κραδαμοί του παλαιοκομματισμού".

Δυστυχώς ο μεγάλος πολιτικός έκαμε λάθος. Είκοσι τέσσερα χρόνια αργότερα, μόλις μερικές βδομάδες πριν το δικό του θάνατο στο Παρίσι, ο αρχηγός

του Βασίλη Κ. Δωροβίνου

του Λαϊκού Κόμματος, τον Ιανουάριο του 1936, έφθανε στο Άργος για να μιλήσει σε συγκέντρωση. Οπαδοί του Π. Μπίλμυου, που είχε διαφανήσει με το κόμμα του Τσαλδάρη, δημοσίωσαν οργανωμένα έκτροπα εναντίον του πρώην αρχηγού τους και τη σχετική περιγραφή μπορείτε να διαβάσετε στην "Ασπίδα του Άργους", της 19-1-36, αλλά και να συγκρίνετε το ύψος και ήθος Τημελή με εκείνο του Γιάννη Ψωμιάκη.

Στη "δημοτική δολοφονία" των 300 ατόμων επί δημαρχίας Γ. Πετρούνη και με τη συνοδεία των εμπροσθοφυλάκων των "κατεδαφιστών" των Στρατών Καποδιστρίου, με πρωτεργάτη τον Γ. Θωμάπουλο, προέκυψαν ανάλογες σκηνές.

(Πρώτη δημοσίευση στην εφημερίδα "Ημερησία" στις 14 Οκτωβρίου 2003)

Το άρθρο μου στα «Αργολικά» για την «υποδοχή» του Βενιζέλου στο Άργος το 1912

υποδοχή του Βενιζέλου το 1912)

ΕΞ αφορμής μιας επανορθώσεως

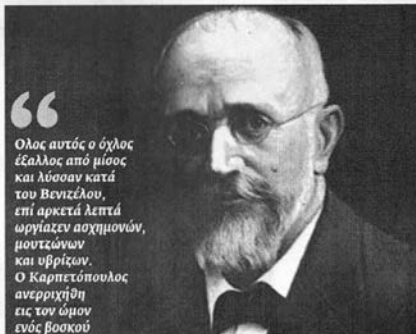
Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΓΟΣ

του συνεργάτου μας κ. Ν. Ζαρίφη

Είς τις εφημερίδες εδημοσιεύθη προ ολίγων ημερών η καλύτερη είδηση:

«Ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Άργους κ. Σμυρνιωτήκης απέστειλε δια του τέως Νομάρχου κ. Παπακωνσταντίνου εις την κυρίαν Έλενα Βενιζέλου ψήφισμα, δια του οποίου το Δημοτικόν Συμβούλιον του Άργους και δια της υπ' αριθ. 138 αποφάσεως του μετονομάσε την κεντρακάτην οδόν της πόλεως εις οδόν Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο κ. Σμυρνιωτήκης εις την επιστολήν του μεταξύ άλλων γράφει: «Είς τήν πόλιν της παλαιάς τυχής ενόχου εξουσιαστικήν σημασίαν, δίδει γέννησι από εμέ και Δημοτικού Συμβούλου πολιτικής αντίθετους του κόμματος των Φιλελευθέρων, οι οποίοι δεν ήτο δυνατόν να μην αποδώσουν διακαύσαντες εις τον μεγάλον Έλληνα πατριώτην, ο οποίος την ζωήν του ολόκληρον ηρώωσε δια το μεγαλείον και την δόξαν της πατρίδος».

Το ψήφισμα αυτό το Δημοτικόν Συμβούλιον έλαβε... (δρακονόταυτο)

“Ολος αυτός ο όγκος έβαλλε από μίσησ και λύσσα κατά του Βενιζέλου, επί αρκετά λεπτά ωργισμένω ασχημόνω, μουτζώνω και υβρίζων. Ο Καρπετόπουλος ανερχομένη εις τον ώμον ενός βοσκού

«Μήπως εφοβόλησαν βαρέως τον Ελ. λαϊκό λαόν; Διότοροι φωναί «θρί» ηκούσθησαν ως απάντησις εις την ερώτησιν, που ανταπεκρίνοντο εις την πραγματικότητα, διότι ο Βενιζέλος είχε προβεί αντιθέτως εις μείωσιν των φόρων.

«Μήπως ήσαν δικαιοσύνη και ασφάλεια και τάς κατήχησας; Μήπως ήσαν τας καταγραφάς του δημοσίου ταμείου; «Όχι! Όχι!» ήτο η απάντησις του πλήθους.

«Η 11η Μαρτίου, θα σημείωση την οριστικήν καταδίκη του παρελθόντος! «Μάλιστα, μάλιστα» έβόο το πλήθος του λαού.

«Εάν οι παλαιοί πολιτικοί της χώρας μετόδον, αναγνωρίζοντες την επιβολήν των νέων ιδεών, θα ήσαν συγκροτητοί. Αντί τούτου όμως πενθούν με μελαγχολικά σημαία, διότι παρήλθον ανεπιτηγί αι χρσαί ημέρας, ότε η κυβέρνηση και το κράτος εξυπηρετούν ωρισμένα μόνον προνομία άτομα.

Από το άρθρο του Ν. Ζαρίφη για το ίδιο γεγονός

[illegible]

Το άρθρο της «Ασπίδας» για την «υποδοχή» του Π. Τσαλδάρη στο Άργος

[illegible]

Από την εμπειρσοτική αρθρογραφία του «Αργειακού Βήματος» υπέρ της κατεδάφισης των Στρατώνων
Καποδίστρια

ΤΑ ΟΧΥΡΑ ΤΩΝ ΠΟΑΤΖΗΔΩΝ ΠΕΦΤΟΥΝ ΕΝΑ-ΕΝΑ!

Γελάει καλλίτερα όποιος γελάει τελευταίος!

Τά όχυρά τών ποατζήδων πέφτουν ένα - ένα! Καί μέ τό πέσιμο τών όχυρών τους θά όδηγηθούν κι' αύτοί στήν διάλυση και τήν άποσύνθεση! Καί ό άρχηγός τους πού θά πάει νά κρυφτεί;

Προεξοφλούμεν μέ κάθε βεβαιότητα και δέν φοβούμεθα νά διαψευσθούμε ότι θά βαδίσουν στή διάλυση!

Η διάλυσή τους δέ θά όφειλεται στό γεγονός ότι στηριχθήκανε στό ψέμμα και στή διαστρέβλωση τής Ιστορίας.

Τό πρώτο όχυρό τους πού γκρεμίστηκε θορυβωδώς και καταπλάκωσε πολλές έλπίδες τους ήταν ή άποδέσμευση του οικήματος Χονδροπούλου - Διάκου πού ήθελαν σώνει και καλά νά τό παρουσιάσουν σάν σπίτι του Τσάκρη!

Σέ προηγούμενα δημοσιεύματά μας άποδείξαμε μέ άτράνταχτα στοιχεία ότι τό σπίτι αυτό δέν είχε καμιά σχέση μέ εκείνα πού ύποστηρίζανε οι ποατζήδες οι όποιοι και μέ «έπίσημη» άνακοίνωση θέλησαν νά στερώσουν τήν ψεύτικη αυτή θέση τους!

Και όπως ήταν έπόμενο - παρά τή λυσσώδη τους αντίδραση - τό Ύπουργείο άποδέσμευσε τό κτίριο αυτό και τό απέδωσε έλεύθερο στόν ιδιοκτήτη του ό όποιος έφαρμόζει ήδη άνενόχλητος τό σχέδιο άξιοποίησής του.

Φανταζόμαστε ότι δέν θά τολμήσουν νά προκαλέσουν δημοσιογραφικό θόρυβο στις άθηνάικες έφημερίδες γιά τό... άνοσιούργημα (!) νά γκρεμιστή ένα... Ιστορικό κειμήλιο, ούτε νά βάνουν πάλι τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ νά κάνουν έπερωτήσεις στή Βουλή από... ένδιαφέρον γιά τήν πόλι μας! Καί ούτε θά προσφύγουν στό... συμβούλιο τής Εύρώπης γιά νά καταγγείλουν μιá... βάνδαλη πράξι!

Πιστεύομε ότι και τήν τελευταία στιγμή θά συναισθανθούν και θά καταλάβουν ότι έχουν γίνει καταγέλαστοι!

* *

Πάει λοιπόν τό πρώτο όχυρό τους!

Προμήνυμα ότι και τό άλλο μεγαλύτερο όχυρό τους, τών Σταύλων κι' αυτό θά πέσει.

Κι' αύτό τό προεξοφλούμε χωρίς νά προσδιορίζομε χρονοδιάγραμμα, γιατί εκείνοι πού χειρίζονται τό ζήτημα αυτό δέν έχουν τήν ικανότητα νά έπιταχύνουν τήν πτώσι του όχυρου αυτού τών ποατζήδων.

Έχομε γράψει τόσα πολλά μέχρι σήμερα γιά τό πολυθρόλυτο αυτό ζήτημα και γιά τήν άνικανότητα τών Βουλευτών και του Δήμου ώστε παρέλκει αύτή τή στιγμή κάθε νέα έξιστόρηση (θά επανέλθωμε όταν χρειαστή).

Γιατί σκοπός του παρόντος άρθρου είναι νά ύπογραμμίσω τήν πτώσι του όχυρου τών ποατζήδων γιά τό οικήμα Διάκου και νά είδοποιήσει και τους άλλους ιδιοκτήτες τών κτιρίων τό όποία άπειλούν οι ποατζήδες νά τά κάνουν βορά τής παραδοσιακής των μανίας ότι μπορούν νά άναπνεύσουν και νά ένεργήσουν όπως ό Ιδιοκτήτης του άποδεσμευθέντος οικήματος.

Οι παραδοσιακοί νομίζουν ότι μπορούν άνενόχλητοι νά ρυθμίζουν τήν τύχη τών ξένων ιδιοκτησιών μέ κριτήριο τή θολωμένη παραδοσιακή φαντασία τους!

Και νά χαρακτηρίζουν - κατά τό δοκούν - παραδοσιακό κάθε κτίριο πού ταιριάζει μέ τις αντίληψεις τους ή πού είναι χτισμένο στά μέτρα τους!

Αυτό όμως ξεσκεπάστηκε πλέον και οι ποατζήδες θά μαζέψουν τήν ούρά τους!

Τό πρόσφατο γεγονός άς τους συνετίση!

Γελούσαν κάποτε και μάς έχλευάζαν, παρουσιάζοντάς μας ως καθυστερημένους και... άρνητές τής κληρονομιάς μας - τήν όποία μονοπωλούσαν όπως και κάθε πολιτιστική κίνηση στήν πόλι μας - χωρίς νά έχουν όπ' όψι τους τή σοφή λαϊκή παροιμία: Γελάει καλλίτερα όποιος ΓΕΛΑΕΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ!

Από τήν εμπρηστική αρθρογραφία του «Αργειακού Βήματος» υπέρ τής κατεδάφισης τών Στρατώνων Καποδίστρια

ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ΜΑΣ!

Σε πρόσφατο προηγούμενο άρθρο μας (9.9.73) από τις στήλες αυτές αναφερθήκαμε στις τελευταίες προθέσεις των ποταγιδίων (30 τόν αριθμόν όσαι έψήφισαν στη συνέλευσί τους τη διάτρησι των σταύλων διότι μεταξύ 60 παρευρεθέντων, άλλοι έψήφισαν την κατεδάφισι και άλλοι, οι περισσότεροι, έριψαν λευκά ψηφοδέλτια, διαφωνούντες προφανώς με τη γραμμή του Δ.Σ.) αναφερθήκαμε λοιπόν στις προθέσεις των ποταγιδίων να κινητοποιήσουν και την... Εύρωπη έκόμη γιά να επιτύχουν τό σκοπό τους δηλαδή να διαιωήσουν τη βρωμερότητα των σταύλων στο κεντρικώτατο σημείο της πόλεως μας. Γιαυτό είδο ποιοίμε τους πάντας ότι παρά τις καχυλές υποσχέσεις του Πλυτά τίποτε δέν πρόκειται να φτειάζουν στούς χώρους αυτούς άφου και τη δημοτική άγορά που υποσχέθήκανε να την επισκευάσουν, άντι γιαυτό την αφήνουν να έρειπωθή! Συνεπώς με τό να μη γκρεμίζονται οι σταύλοι δέν γίνεται τίποτε άλλο παρά να διαιωίνεται ή βρωμιά και να πολλαπλασιάζονται τα ποντίκια που γεννοβολούν εκεί μέσα και τα βλέπουν οι γείτονες πελώρια να καγχάζουν γιά την ακοκαμινία μας και να μάς πειγαλούν!

* * *

Εκεί λοιπόν φθάσαμε οι 25 χιλιάδες 'Αργείοι!

Νά έμποδιζώμεθα στην έπιδιώξι της πρόδου της πόλεως από 30 παθιασμένους παραδοσιακούς!

Και γεννάται τό έρώτημα: Οι υπόλοιποι 'Αργείοι, όλόκληρος ό 'Αρχεακός Λαός, που όμολογούμενώς θέλουν και έδήλωσαν στόν 'Υπουργό κ. Νιάνια την κατεδάφισι των σταύλων θά μένουν άπαθείς και μοιρολάτρες στο ύπ' αριθ. 1 γιά τη σημερινή έποχή ζήτημα της πόλεως; Δέν θά ένεργοποιηθούν γιά να άντιμετωπίσουν άποτελεσματικά τους 30 (όσαι και τα άργύρια του 'Ιούδα) έμπεδιστάς της πρόδου της πόλεως;

* *

Βεβχίως θα πρέπει να ξεκινούν από τη Δημοτική 'Αρχή.

Κι' αυτή έχει την εθούνη γιά τα ζητήματα της πόλεως, άφου σ' αυτήν ό 'Αρχεακός Λαός — καλώς ή κακώς δέν έξετάζομε τώρα — έμπιστεύτηκε τη διοίκησι της πόλεως.

Αυτή — ή δημοτική αρχή — είναι ή κεφαλή της πόλεως.

'Αλλά όταν ή κεφαλή είναι κούφια τι πρέπει να κάνει τό υπόλοιπο σώμα; Δέν πρέπει να έξεγερθή και να την αναγκάση να κάνει τό καθήκον της;

Σώμα δέ είναι οι όργανώσεις, τα έπιστημονικά και τα επαγγελματικά σώματα, οι άγροτικοι σύλλογοι και όλοι οι πολίτες γενικά.

Αυτοί κατά τη γνώμη μας, πρέπει να ένεργοποιηθούν γιά να αναγκάσουν τη δημοτική αρχή να άξιοποιήση την έπιθυμία όλων των 'Αργείων ως προς την κατεδάφισι των σταύλων.

Χωρίς αυτή την ένεργοποίησι οι 30 θά άλωνίζουν και στο τέλος δέν είναι άπίθανο να πετύχουν τό σκοπό τους!

Ο 'Υπουργός κ. Νιάνιας — κατά την γνώμη μας που δέν είναι άσθηρική και αδθαίρετη — διστάζει να άνατρέψη την καταστρεπτική άπόφασι του προιατόχου του, διότι παρακολουθεί τη μοιρολατρική στάσι της Δημοτικής 'Αρχής και όλου του υπόλοιπου 'Αρχεακού Λαού, και δέν βλέπει να κινούνται παρά οι λίγοι του πόα που δημιουργούν στην 'Αθήνα δημοσιογραφικό θόρυβο, ό όποιος, έν πάση περιπτώσει έπηρεάζει τους πολιτικούς.

* *

Συμπέρασμα: Νά όποχρεωθή ή παραπαίονσα κεφαλή της πόλεως — ή Δημοτική 'Αρχή — από την πίεσι των όργανώσεων να άξιώσει από τόν 'Υπουργό κ. Νιάνια να άποδώση τους χώρους και τους σταύλους έλεύθερους στο Δίμο γιά να προβή στην έμεση κατεδάφισι και τη δημιουργία πνεύμονος πρασίνου και πρόδου της πόλεως!

'Αλλοιώς — άν και αυτή τη φορά έπικρατήση ή μοιρολατρεία και ό ζαμανφουτισμός — τότε οι 30 μαύροι κόρακες που καταδιώκουν και άπομακρύνουν τό λευκό έραμα ενός συγχρονισμένου και προσευμένου 'Αργού θά σκεπάσουν με τα μαύρα φτερά τους τη λευκή και έξαισια αυτή όπτασία και θά κορυβαντιούν, μαζί με τους πελώριους ποντικούς των σταύλων, γιά τό κατόρθωμά τους!

Πού θά όφειλεται στην κούφια κεφαλή της πόλεως κατά πρώτον λόγον και κατά δεύτερον στην άπροθυμία όλων των άλλων 'Αργείων.

Και θά είναι τουτό — έάν τελικά τό επιτύχουν οι 30 — ή καταδίκη του 'Αργού μας!

Από την εμπροστική αρθρογραφία του «Αρχεακού Βήματος» υπέρ της κατεδάφισις των Στρατώνων Καποδιστρια

“ Ἀρχιεπιστὸν Βασιλ.

...αποδοξάζει τον νεοκλασικισμό να διαχειριστή σω-
στήν γιατί δεν είναι δίκαιο το έλλειμμα Κράτος
να άρπαιζή αυτήν άφου το ίδιο την εκούλησε

~ 83 ~

Σύνδεσμος
Φιλολόγων
Αργολίδας

ΔΗΜΟΣ
**Άργους
Μυκηνών**

ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΔΗΜΟΥ ΑΡΓΟΥΣ-ΜΥΚΗΝΩΝ

1915 2015

100 χρόνια από τον
Εθνικό Διχασμό

*Οι πολιτικές, πολιτειακές, κοινωνικές διαστάσεις
των γεγονότων και οι μεταγενέστερες επιδράσεις*

πρακτικά διημερίδας 7-8 Νοεμβρίου 2015

Άργος 2018